

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԶ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՐՏ 4, 1893

ԹԻԻ 9

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երեւ.
Աղօթեալ Եւ Գործեալ	65
Մանկամկրտութիւն	63
Ուղեորութիւն և Հիւսիսային Խառն	66
Գինեհատութեան Գործնական Դաս մը	67
Նոր Փայտաթուղթը	67
Մահուան Անցաւ Լինելը	68
Բոժոժաւոր Օգէ Խաղթուած	68
Այլեւայլք	68
Թղթակցութիւնք	—
Պատմականութիւն Աւետարանաց	68
Պատկեր Մը	69
Միաբանական Աղօթից Եօթնեակի	70
Նուիրատուութիւնք և Նպատակ Գրգռու-	
տանի Աւարելական Գործոյն	70
Հանգէս Քաղաքական	71
Դրամական	72

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-

րակուի ամէն շաբաթ օր: Տարեկան գինն է ամէն տեղոյ համար կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախսը խմբագրութեան վրայ է: Մէկ բերքի գինն է 30 փարա: Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քրթառարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղութիւն առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիգան Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան կողմէն

Ճ. Բ. ԿՐԻՆ, ՄՏՏՕՏԱՏԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԵՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՄԱԳԵՐ

ԱՂՈԹԵՆ ԵՒ ԳՈՐԾԵՆ

Մարդուս մեծ պարտականութիւնն են աղօթել և գործել. աղօթել ամէն հարկաւոր օրհնութեան համար, և գործել զայն ընդունելու համար. աղօթել իբր թէ Աստուած պիտի կատարէ ամբողջը, և գործել իբր թէ մենք պիտի կատարենք ամբողջը: Բայց այն որ աղօթելի մը լուրերուն փոխադրուած լինեն հասկնալու կը սպասէ՝ կ'աղօթէ՞ միթէ: Եւ այն որ կը սպասէ վստահ ըլլալու համար թէ երբեք պիտի չսխալի՝ կը գործէ՞ միթէ: Այն ձեռքը որ փառաց կը հրաւիրէ զմեզ՝ անթափանցելի ամպերէ դուրս երկարած է և այնպէս մեր վրայ կը շարժի: Կը քաշէնք ճամբէ մը զոր չենք գիտեր: Կ'աշխատանք մեր Տէրոյ համար, սակայն չենք կրնար երբեք գիտնալ կանխաւ թէ ո՞ր գործը պիտի յաջողի, ա՞յս թէ այն: Խմաստուն ծրագիրներ կը պատրաստենք, և այդ ծրագիրը չեն

յաջողիր: Մեծամեծ սխալներ կը դործենք, և այդ սխալները բարի արդիւնք յառաջ կը բերեն: Դէպ ի լոյս կը վազենք, և լոյսը խաւարի կը փոխարկուի: Դողալով խաւարի մէջ կ'ընկղմինք, և լոյս կը դանենք զայն: Ուրախութեանց համար կ'աղօթենք, և ուրախութիւնը թարշամելով վշտի կը փոխարկուին: Վիշտեքը կ'ընդունինք, և անոնք ծաղկելով ուրախութեան կը փոխուին: Այսօր խնձորը մոխրի կը փոխուի, և վաղը քարը հացի կը փոխուի: Յաջողութեան մը համար կը հրճուինք, և դատարկութիւն կը գտնենք զայն: Չախորդութեան մը համար կը տրտնջենք, և օրհնութեամբք լեցուն կը գտնենք զայն: Դէպ ի բաց դուրս կը վազենք, և հասարակարէ պարխալի կը զարնենք մեր գլուխները: Պարտականութեան ձայնին անսարկ դէպ ի պարիսպը կը գլխենք, և այդ պարիսպը բացուելով ճամբայ կուտայ մեզ: Մեր կենաց թելերը բոլորովին Աստուծոյ ձեռքն են: Չենք կրնար գիտնալ թէ ի՞նչ պիտի պատահի մեզ: Չենք կրնար ըսել թէ յարմար ճամբան ո՞րն է: Չայս միայն գիտենք թէ Աստուած իրեն կը յարմարցունէ զմեզ, ուրախութեան վարժութեամբ կամ վշտի վարժութեամբ: Մեր երկնաւոր Հօր փառքը և Մեր բոլոր յայտնութեանց նպատակն է կատարեալ ընել զմեզ ինչպէս որ ինք կատարեալ է, և մեր աչքէն կը ծածկէ ամենայն ինչ որ օգտակար չէ այդ նպատակին: Արդարեւ «ծածուկ բաները մեր Տէր Աստուծոյն կը վերաբերին, բայց յայտնուած բաները մեզի ու մեր որդւոցը տրուած են յաւիտեան, որ առ օրէնքիս ամէն խօսքերը կատարենք»: Ուրեմն միջոցն է մասնակի յայտնութիւն և նպատակը՝ հնազանդութիւն:

ՄԱՆԿԱՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ

Պոսթոնի Գինեհատութիւնը հետաքոյն կը հրատարակէ խնդրոյ մը վրայ որ այս երկրին աւետարանական եկեղեցեաց ոմանց մէջ ևս յուղուած է:

Թղթակից մը կը գրէ թէ հովիւ մը վերջերս մանուկ մը մկրտած է որոյ ո՛չ հայրը և ո՛չ մայրը ու է մէկ եկեղեցւոյ

անդամակցած էին, և կը հարցնէ թէ այս հովիւն ըրածը համաձայն է Ժողովականութեան վարդապետութեանց:

Տարբեր սովորութիւններ կան մկրտութեան խորհուրդը մանկանց հաղորդելու մասին: Ժողովական երէցներ կան որ կը հաւատան թէ Գրիստոս բոլոր մանկանց համար ըսած է, «Աստուծոյ թագաւորութիւնը ատանկներունն է», և թէ մկրտութիւնը տեսանելի նշանակ մ'է որով կը ցուցուի Աստուծոյ թագաւորութեան վրայ իւր կողմէն անոնց տրուած իրաւունքը: Այս տեսութիւնն ունեցող հովիւք կ'ըսեն թէ պատրաստ են մկրտել այն ամէն տղայքը զորս մկրտել կը խնդրուի իրենցմէ անոնց ծնողաց կամ օրինաւոր պաշտպաններուն կողմէ:

Բայց այն տեսութիւնը զոր Ժողովական եկեղեցիք ունեցած են յանդերձան և որ կը հաւատանք թէ այժմ անոնց մէջ ամենէն աւելի տարածուած է, սա տեսութիւնն է որ Աղգային Ժողովոյ Գանձնախումբին պատրաստած դաւանանքին մէջ կ'արտայայտուի. այսինքն թէ՛ մկրտութիւնը «պարտի տրուիլ հասարակաց և անոց շահաց» կը հաւատանք թէ ընտանիքն է ամբողջ միութիւնը շնորհաց թագաւորութեան մէջ, թէ ծնողք Աստուծոյ պատասխանատու են իրենց մանկանց համար որ դեռ անկախ կեանք չունին, և թէ Աստուած իւր բոլոր յարաբերութեանց մէջ իւր ընտրեալ Ժողովրդեան հետ, Աբրահամու ժամանակէն սկսեալ մինչև յայսօր, մասնաւոր խոստումներ ըրած է իւր ուխտը պահպանելուն զաւակաց: Կը հաւատանք թէ մկրտութեան նշանակութիւնը կը կայանայ այն ուխտին մէջ զոր ծնողք Աստուծոյ հետ կ'ընեն՝ տղայոց ցուցնելու Մեր կամքը և այդ կամաց հպատակել տալու անոնց: Կը հաւատանք թէ այն եկեղեցին որում կը վերաբերին իրենց զաւակները մկրտուել բերող հաւատացեալ ծնողք՝ մասնակից է այդ ուխտին, և թէ այդ եկեղեցւոյն անդամք այնքան խալապէս պատասխանատուութիւն կը ստանձնեն

մկրտուող զաւակաց վրայ հող տանելու, որքան ստանձնած էին երբ խոստացան հող տանել անոնց ծնողաց վրայ ասոնց յեկեղեցի ընդունելութեան ժամանակ, և կը հաւատանք թէ այսպիսի մկրտեալք, որ պաշտպանուած են իւրենց ծնողաց և եկեղեցւոյն Աստուծոյ հետ ըրած ուխտով և որ անոնց աղօթքներուն առարկայ են, կ'ընդունին մասնաւոր պարգևներն Հողւոյն Սրբոյ, որ զնոսա մանկութենէ սկսեալ կ'առաջնորդէ ընդունիլ զաւակաց արտօնութիւնները և ստանձնել անոնց պարտականութիւնները, քանի որ պաշտօնապէս ճանչցուած են իբրեւ անդամ Հօրը անունը կրող ընտանեաց:

Այս հաւատքն ունենալով չէինք կրնար խղճի մտօք մկրտութիւն տալ տղայոց բայց եթէ այն ատեն երբ անոնց հետ ծնողի յարաբերութիւն ունեցողները պատրաստ կ'ըլլան անոնց կողմէ ուխտի մտնել Աստուծոյ հետ՝ խոստանալով որ օրինակով եւ խօսքով կրթեն զանոնք Տէրջը վարժութիւնովը և խըրատովը, միշտ աղօթեն անոնց համար և աղօթեն իմաստութեան համար որպէս զի կարող ըլլան մեծցունել զանոնք Աստուծոյ ընտանեաց մէջ: Կը հաւատանք թէ այսպիսի պարտադրեցիքները մանկամկրտութիւնը գործնական շատ ազդու դաս մը կ'ըլլայ, որ կը սորվեցունէ ընտանեաց սրբութիւնը, այն քաղցր և վսեմ պարտականութիւնները զորս ընտանիքը կ'ունենայ երբ զաւակներ կը արուին, եկեղեցւոյ պարտականութիւններն առ մանկունս: Նոյն ատեն ծնողաց համար խրախուսիչ ապահովութիւն մ'է թէ իրենց երկնաւոր Հայրը մասնակից է իրենց այն բեռերուն և ուրախութեանց զորս կ'ունենան Աստուծոյ պարգևեալ զաւակներուն հող տանելով:

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԻՏԱԼԻԱ 12.

[Խմբագրական]

Մեր նախորդ յօդուածը վերջացուցինք յիշելով մեր ժամանումն ի վենետիկ: Այս քաղաքը բաղմամբիւ կղզեակներու վրայ շինուած ըլլալով եղական դիրք ունի, սակայն իւր գրեւ չէ միայն որ ուշադրութեան կ'արժանանայ: Երբ ոք լսէ թէ վենետիկ կառուցուած է 117 փոքր կղզիներու վրայ որ 150 ջրանցներով անջատուած են իրարմէ և թէ 380 կամուրջներ կառուցուած են այս ջրանցներուն վրայ, բնականապէս պիտի խորհի թէ կ'արժէ տեսնել այդ քաղաքը: Սակայն վենետիկի պատմութիւնն ալ այնքան նշանաւոր է որքան իւր դիրքը, և այժմ այն ենթադրութեամբ պիտի շարժինք թէ մեր ընթերցողք, որոցմէ շատեր պատմական քիչ զիրքեր ունին և հարուստ դրամներ յաճախելու միջոց չունին, ուրախութեամբ պիտի կարդան այդ քաղաքին մեծութեան համառօտ պատմութիւնը:

Վենետիկի նահանգն ի վաղուց ունէր վենետիկեան կառավարութիւն մը, այսինքն

աղնուապետական հանրապետութիւն, յորում ժողովուրդն անուանական իշխանութիւն մը ունէր, բայց բուն իշխանութիւնը աստիճանաւոր գերդաստաններուն ձեռքը կը գտնուէր բոլորովին: Կառավարութեան իշխանութիւնն աւելի կեդրոնացուանելու համար Տոճ մը այսինքն Դուքս մը ընտրուեցաւ յամին 697, և այս դրութիւնը տեւեց մինչեւ հանրապետութեան բարձունք: Յամին 810 ժողովուրդը թողուց ցամաքը և փոքրիկ կղզիներուն վրայ հաստատեց իւր մայրաքաղաքը, այնպէս որ այդ կրնայ համարուիլ այժմու քաղաքին հիմնարկութեան թուականը: Սբ. Մարկոսի մայր եկեղեցւոյն շինութիւնն եւս այդ տարին սկսած է: 811էն մինչեւ 1027 յաջորդաբար իշխանութիւն վարեցին 18 Դուքսեր, որոցմէ ոմանք զխաւոր ընտանեաց միջեւ եղած հակառակութեանց պատճառաւ սպաննուեցան կամ աքսորուեցան: Այս ժամանակամիջոցին վերջերը այդ Դուքսերէն մին ծովը մաքրեց ասպատակներէ, անոնց ապաստանարանները դանելով և մեծ ջարդ տալով անոնց: Ապա ինքզինք պաշտպան հռչակեց Թրիէսթէ մինչեւ Ալպանիա տարածուող ծովուն: և ասկէ ծագում առաւ սովորութիւն մը, այն է՝ ամէն տարի մեծ շքեղութեամբ կատարել Դուքսին «Նշանախօսութիւն» Ազրիականի հետ, որ կը նշանակէր թէ վենետիկ ծովուն թագուհին էր:

Սակայն վենետիկի ճշմարիտ մեծութեան ժամանակը դեռ հասած չէր: Խաչակրութիւնը յոյժ նպաստաւոր եղան անոր մեծնալուն: Առաջին Խաչակրութիւնն սկսաւ յամին 1097, և վերջինը վերջացաւ յամին 1271: Վենետիկ զիտցաւ իւր օգտին ծառայեցունել այս արշաւանքները: Այնպէս կարգադրուեցաւ որ Գերմանիոյ Ֆրէսէրիք Ա. կայսեր և Ալէքսանտր Գ. պապին տեսակցութիւնը վենետիկի մէջ տեղի ունենայ: Ամենէն նշանաւոր Դուքսերէն մին, Անրիքոյ Տանտալոյ, գրաւեց զԿ. պոլիս յամին 1204, և վենետիկցիք ջանացին լատինական կայսրութիւն մը հաստատել հոն, բայց յաղթուեցան իրենց հակառակորդ ճինովացիներէն, որոց օգնութեամբ յունական կայսրը վերահաստատուեցան իրենց գահուն վրայ: Բայց Պալէոլոգոս կայսեր վերստին ի գահ բարձրանալէն ետքը վենետիկցիք անոր հետ խաղաղութիւն կնքելով առեւտրական տեսակէտով մեծ շահեր ձեռք բերին, և հանրապետութիւնն սկսաւ աւելի հարստանալ ու բարգաւաճիլ: Ժամանակ եղած է որ վենետիկ 16,000 զործաւոր բանեցուցած է իւր նաւարանին մէջ և պատերազմի բոլորովին պատրաստ 200 ցովանաւեր ունեցած է: Վաճառականական խոշոր նաւերուն թիւն էր 300, որոցմէ զատ կային նաեւ բազմաթիւ փոքր նաւեր. և անոնց բերած շահը, ամէն ծախքերը հանելէ ետքը, տարեկան 2,000,000 ոսկիէ աւելի էր: Ճինովացի հետ մղած պատերազմներուն մէջ վենետիկ երբեմն կը յաղթուէր, և մաղ մնաց որ բոլորովին կործանէր յամին 1379, երբ ճինովացիք փոխյի մէջ վենետիկեան նաւատորմը ջնջեցին և բուն քաղաքը մտան: Սակայն արք, կանայք և տղայք զէնքի դիմեցին, 80 տարեկան Դուքս մը ալ յափոյ շինուած նաւատորմին զլուխն անցաւ, նշանաւոր զօրական մը, որոյ վրայ կառավարութիւնը կասկածներ ունեցած էր, բանտէն հանուելով բանակին հրամանատար կարգուեցաւ:

այսպէս վենետիկ փրկուեցաւ: Ժե. դարուն մէջ վենետիկ իւր իշխանութիւնն ընդարձակեց ցամաքին վրայ, և Փատուա, Վերոնա, Պրէշիա, Պէրկամոյ, Բրէմոնա և ուրիշ քաղաքներ, իրենց շուրջն եղած դաւառներով, այս քաղաքին իշխանութեան ներքեւ անցան: Յամին իբր 1500 վենետիկ իւր մեծութեան գագաթնակէտն հասաւ և կը պարունակէր 200,000 բնակիչ: Ասկէ քիչ յետոյ սկսաւ անոր խոնարհումը: Քաղաքին վաճառականութիւնը նուազեցաւ, որոյ մէկ մասն անցաւ ի ձեռս Փորթուկալացոյ, որք Հնդկաստան տանող նոր ճամբայ մը գտած էին Ափրիկէի շուրջը նաւարկելով: Յամին 1508 վենետիկի դէմ Քամպրէյի Դաշնակցութիւնը կազմուեցաւ Պապին, Գերմանիոյ կայսեր, Ֆրանսայի և Սրակոնայի թագաւորաց միջեւ, և հանրապետութիւնը մեծ վնասներ կրեց այս դաշնակցութեան արդիւնք եղող պատերազմներու երեսէն: Վենետիկ աւելի վնաս կրեց օսմանեան յաղթական իշխանութեան զօրացմամբ, որ գրաւեց հանրապետութեան արեւելեան ստացուածքները: Քաղաքին վաճառականական նաւերը ուրիշ թշնամի մը եւս բերին, և վենետիկի մէջ 40,000 անձինք ժանտախտի զոհ դացին յամին 1575: Յամին 1600 վենետիկ դեռ կարեւոր տէրութիւն մ'էր, սակայն յաջորդ հարիւր տարուան մէջ հետզհետէ ինկաւ, և 1718էն սկսեալ այլ ևս ազդեցութիւն չունեցաւ եւրոպական քաղաքականութեան վրայ: Սակայն կառավարութիւնը իւր հին ձեւով մնաց: Դուքսերն ըստ առաջնոյն կ'ընտրուէին, և բուն իշխանութիւնը կը մնար ժողովրդեան արտօնացեալ դասուն ձեռքը: Վերջին Դուքսը հրաժարեցաւ 1797ին, և չորս օր յետոյ Նափոլէոնի զօրքերը քաղաքը մտնելով գրաւեցին զայն: Նոյն տարին վենետիկ Աւստրիոյ թողուեցաւ, և թէպէտ անգամ մը եւս գրաւուեցաւ Ֆրանսացիներէն, սակայն քանի մը տարի յետոյ Աւստրիացիք վերստին առին զայն և իրենց իշխանութեան տակ պահեցին մինչեւ 1866, երբ վենետիկ իտալական թագաւորութեան մէկ մասն եղաւ: Յամին 1848 յուսահատ ջանք մը եղաւ աւստրիական լուծը թօթափելու, և հանրապետութիւն մը կազմուեցաւ ընդ նախադահութեամբ Մանինի, բայց քաղաքը 15 ամսուան պաշարումէ մը ետքը պարտաւորեցաւ Աւստրիացոց անձնատուր ըլլալ:

Անշուշտ այսպիսի կարճատեմ նկարագրութեան մը մէջ կարելի է յիշել միայն կարեւորագոյններն այն բաղմամբիւ պատերազմներուն և ուրիշ քաղաքական դէպքերուն որոց վենետիկ մասնակցեցաւ: Այս քաղաքին կառավարութեան վրայ խօսելու ատեն պէտք է յիշել նաեւ հռչակաւոր Տասանց ժողովը, որ մեծ վտանգի մը ատեն կազմուեցաւ ի պաշտպանութիւն հանրապետութեան և մնայուն հաստատութիւն մը եղաւ: Այս ժողովը միահեծան իշխանութիւն կը վարէր, և ժողովրդեան մեծ երկիւղ կ'աղդէր: Ալ քիչ յոյս կար այն քաղաքացւոյն համար որ անգամ մը կ'իյնար Տասանց ժողովին կասկածանաց ներքեւ, և շատ արիւնալի զորքեր կը վերագրուին անոր խստութեանց: Բայց սոյն մարմին հող կը տանէր նաեւ հանրապետութեան պաշտպանութեան և բարգաւաճման, ապա թէ ոչ ժողովուրդը պիտի չհանդուրժէր անոր լուծին:

ԳԻՆԵՀԱՏՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԴԱՍ ՄԸ
(ՎԵՐՆԱԿԱՆ ՔՐԱՆԻԷԼ)

Կիրակի առաւօտ մը երբ նախաճաշի նստած էի, դրան զանգակը հնչուեցաւ։ Դուռը բանալով տեսայ որ իբր տասնեւ- չորս տարեկան տղայ մը կայնած էր, ու զորմէի հանդերձներով, որ սակայն ջա- նացած էր կոկիկ երեւոյթ մը ունենալ։ Տղան նեցուկներով կը քալէր, վասն զի սրունից մին ծունկէն կտրուած էր։ Ար- ցունքը անոր առնացի այտերէն վար կը հոսէր, եւ յուզեալ ու դողդոջ ձայնով ը- սաւ։ «Տէր, անունս է Ֆրէտի Պրաուն։ Եկայ ձեզմէ խնդրել որ հաճիք բանտ եր- թալով խօսիլ եւ աղօթել հօրս հետ։ Վաղը կախաղան պիտի հանուի, վասն զի մայրս սպաննեց։ Հայրս աղէկ մարդ էր, բայց օ- ղին էր պատճառը։ Ինձմէ փոքր երեք քոյր ունիմ։ շատ, շատ աղքատ ենք եւ բարեւ- կամ մը չունինք։ Նեղ եւ աննշան փողոցի մը վրայ մութ սենեկի մը մէջ կը բնակինք։ Քոյրերուս ապրուստը հանելու համար կըցածիս չափ կ'աշխատիմ լրագիր ծախե- լով, կօշիկ ներկելով եւ զանազան գործեր ընելով։ Բայց, տէր, սոսկալի աղքատու- թեան մէջ ենք։ Կը հաճիք տուն դալով մեր քովը գտնուիլ երբ հօրս մարմինը հոն բերուի։ Կառավարիչը կ'ըսէ թէ հօրս կախ- ուելէն ետքը մարմինը մեզ կրնայ տրուիլ»։ Այս պատմութիւնը լսելով սիրտս շատ շարժեցաւ։ Խոստացայ տղուն խնդրը կատարել, եւ փութացի դէպ ի բանտ, ուր գտայ անոր հայրը։ Մարդը խոստովանեցաւ թէ ինք սպաննած ըլլալու էր իւր կինը, վասն զի պարտաւոր էր այնպէս ցոյց կու տա- յին, սակայն երբեք չէր յիշեր թէ այդ տե- սակ գործ մը կատարած էր։ Ըսաւ թէ իւր գլուխը դարձած էր ոգելից ըմպելիէն, ապա թէ ոչ երբեք այդպիսի ոճիբ պիտի չգործէր։ Ապա յարեց. «Տիկինս բարի կին էր եւ հաւատարիմ մայր իւր զաւակաց։ Երբեք չէի կարծեր թէ ձեռքս այսպիսի ու- ճիբ կրնար գործել»։ Խեղճ դատաւարու- եալը պատրաստ էր օրէնքին պատիժը կրել իւր ոճիբին համար, սակայն երբ խորհեցաւ թէ իւր զաւակներն անոք ու անխնամ պի- տի թողուր, սիրտը կտրեցաւ եւ սկսաւ սաստիկ լալ։ Կարգացի եւ աղօթեցի ա- նոր հետ, եւ իւր բաղդին թողուցի զնա։ Հետեւեալ առաւօտ տղայոց խեղճ բնակա- րանը դացի։ Դուռը բացուեց աղջկաներ որ սենեկին մէկ անկիւնը յարդէ անկողնի մը վրայ կը կենային։ Ասոնք ցնցոտիներ հագած էին։ Գեղեցկադէմ էին, սակայն լաւ խնամ չէին ընդունած։ Իրենց հօր զիակին կը սպասէին, եւ իրենց լացերուն եւ հեկեկա- նաց մէջ երբեմն երբեմն կ'ըսէին, «Հայրի- կը աղէկ մարդ էր, բայց օղին էր պատ- ճառը։ Հայրիկը աղէկ մարդ էր, բայց օղին էր պատճառը»։ Քիչ յետոյ երկու զօրաւոր պաշտօնեաներ եկան եւ տախտակէ կոշտ սնտուկով մը բերին անոնց հօր մարմինը։ Մտուկը զրին երկու անհաստատ պատ- ուանդաններու վրայ։ Աղջկաներն այնպիսի ողորմազին ճիչ մը փրցուցին որ մարդիկը չկրցան զիմանալ եւ աճապարանօք դուրս ելան զիս միակ ականատես թողնով այս անաւոր տեսարանին։ Վայրկեան մը յետոյ քաջ տղան իւր ուժը ժողովելով ըսաւ, «Ե- կէք, քոյրիկներս, հայրիկին երեսը համ- բուրեցէք քանի որ անոր մարմինը դեռ պաղած չէ»։ Ամէնքը հաւաքուեցան իրենց հօր գլխուն քով, անոր երեսը հարթեցին համբոյրներով եւ իրենց հեկեկանաց մէջ

կ'աղաղակէին, «Հայրիկը աղէկ մարդ էր, բայց օղին էր պատճառը»։

ՆՈՐ ՓԱՅՏԱԹՈՒԴԸ

Երբ Գործարար Ամերիկան գտաւ, Ամե- րիկեան Հնդկը ծառերու կեղեւներու վրայ կը գծէին պատկերներ սուր քարէ գործիք- ներով, եւ այժմ, 400 տարի յետոյ, գիտու- թիւնն ապացուցած է անտառաց ծառերուն արժէքը ընտիր տպագրութեան համար։ Առաջին կարգի հանդիսից կամ գրեանց ու- ղորկ, պինդ եւ փայլուն երեսները չեն ճիշդ Հնդկաց գործածած կեղեւները, բայց ծագում կ'առնուն մի եւ նոյն աղբւրէն, եւ միայն ձեւով կը փոխուին, եւ կը նրբանաւ դո- ճելու այժմու մեթոտներու համաձայն։ Հսկայ ծառը անտառաց, մատաղատունիք, եւ անտառային բազմաբոլոր ընտանեաց այժմ կը փոխարկուին աղնուագոյն թղթի որ ի վաճառ կը հանուի բարձրագոյն աւ- տիճանի տպագրութեան եւ պատկերներու համար։

Մեքենայք եւ հնարագիւտ հանձարը ներ- կայ բարձր աստիճանին հանած են թղթա- չինութեան արհեստը, եւ մարդ հաղիւ կը հաւատայ թէ վերջին ամսոյ հանդէսը մի մասն էր նուազ քան վեց ամիս առաջ ան- տառաց սրտին մէջ աճող հսկայ վայրի ծա- ու մը։ Այսու ամենայնիւ այս ճշմարիտ է յաճախ, եւ դաստիարակութեան գուրկ փայտահարը որ ծառեր կը տապալէ բլրոց առանձին կողերուն վրայ, թերեւս կը պատրաստէ հիմը դպրոցական դասագիրքի մը կամ ժողովրդեան սիրելի զիտնական պարբերական հանդիսի մը։

Ծառերը կախուղ փայտի միջուկի եւ յետոյ փայլուն, սպիտակ թղթոյ փոխարկե- լու գործողութիւնն է կարի բաղադրեալ եւ բազմակնճիռն, բայց մեքենայից միջո- ցաւ այնպէս կատարելագործուած է որ հազարաւոր տակառաչափ թուղթ ամէն օր կ'արտադրի միայն մէկ գործարանով։ Անտա- ռաց ատաղձի ծառերէն չինուած թուղթը ի ձեռն այս կնճռոտ գործողութեանց ունի բարձրագոյն կարգի տպագրատանց պէտքե- րուն էական բաղում յատկութիւններ։ Ընդունակ է դերագանցապէս յղորկուելու, փայլելու, եւ ստանալու զօրաւոր, յատկ տպագրութիւն նրբագոյն պատկերաց կա- ղապարներէ։ Եւ նորա մանրաթելը այնպէս ուժով են որ զիւրաւ չեն փրթիր կամ մաշիր։ Եթէն ժամուց մէջ անտառաց ծա- ռերը կը փոխարկին այս բարձրագոյն դա- սու տպագրական կամ գրի թղթոյ ընթեր- ցող հասարակութեան հայթայթելու համար գիրքեր եւ պարբերական հանդէսներ։ Երբ ատաղձը կը կտրուի անտառէն, տակառա- չափներով փայտ կը բերուի թղթի մեծ մե- քենաներուն եւ կը դրուի կտրոցներուն բերանը։ Ահագին կտրոցներ ատաղձներու փոքր եւ մեծ կտորներ ձեռաց կէս մեծու- թեամբ տաշեղներու կը վերածեն։ ասոնք յետոյ «եփող» հնոցները կը տարուին կառ- քերով կամ գլաններու վրայ։ Այս վիթխա- րի ընդունարանաց մէջ տակառաչափներով տաշեղներ կ'եփուին ջրոյ եւ կիզողական «սոդայ» (caustic soda) մէջ հինգ ժամ որ կը փոխարկէ զայն թանձր, տղեղ զանգուածի մը թանձրամած սուռկի նման։

Անկերջ անիւներ, փոկեր, չոգեգործիներ եւ պտուտակներ կը բոլան կը ճռնեն ա- մէն կողմ, եւ մինչ չէնքին մէկ ծայրը փայտը տաշեղներու կը վերածուի, միւս ծայրը անոնցմէ չինուած թուղթը կ'ընդու-

նի իւր վերջին փայլը նաւ դրուելէ առաջ։ Կակղացած զանգուածը կամ մածուածը (փէյլէ) այնպէս հեշտ եւ արագ կ'անցնի մե- քենային մէկ մասէն միւսը, որ դժուարին է հետեւել անոր իւր բոլոր զանազան քայ- լից հետ։

Տաշեղներուն հինգ ժամ եփուելէն ետքը «սոդայ» կը զատուի եւ մածուածը կը լուաց- ուի տաք ջրոյ մէջ՝ մաքրելու համար զայն ամէն աղտոցութիւններէ։ Այս գործողու- թեան մէջ քանի մը անգամ կտաւէ կ'ան- ցուի մածուածը անկէ զատելու համար մանրաթելները եւ փայտի կտորները։ Այ- նուհետեւ կ'անցուի գլաններու մէջէ թաց մեքենայից վրայ որք մասամբ կը չորցունեն զայն եւ կու տան թղթոյ առաջին երեւոյ- թը։ Բայց այն է բաց թխագոյն թուղթ որ կը նմանի աւելի յարդեայ փոխաթի քան որ եւ իցէ ուրիշ բանի։

Սակայն գտման գործողութիւնը կը սկսի անմիջապէս, եւ այն թխագոյն թերթերը կը փոխադրուին թափիչի ահագին գործեաց մէջ, ուր կը լուացուին կրի քլորուտի (chloride of lime) հեղանիւթոյ մէջ մինչեւ որ կը ստանան դերամաքուր ձեան գոյն։ Երբ կը հանուին թափիչի գործիներէն, կ'երեւին նման եփուած եւ տարածուած օսլայի (շէշափէ) եւ փայտի բոլորովին ան- նման։ Սակայն կախուղ չէ օսլայի չափ, վասն զի պինդ մանրաթելը կը սփռն անոր ամէն մասանց մէջ եւ կու տան անոր ոյժ եւ կռուականութիւն։

Հիմա դեռ անկատար վիճակի մէջ կը գտնուի այն։ Յաջորդ քայլն է ձեծել զայն եւ պնդացունել, եւ այս գործը կը կատար- ուի ջրհանի նման ահագին գործեաց միջոցաւ որ վեր կ'ելեն վար կ'իջնեն չոգեոյ գորու- թեամբ։ Այսպէս ձեծուելու միջոցին թուղ- թը կը սոսնձուի եւ կ'ընդունի գոյն, որ կ'ըլլայ կապոյտ, դեղին, կարմիր եւ ինչ երանգ որ ուղղուի։ սոսնձիչ նիւթը, ու- ռոյ նպատակն է տալ անոր պատշաճ տո- կունութիւն ընդդէմ մթնոլորտային աղդե- ցութեանց, կը բաղկանայ եփուած խիժէ եւ ալքալիէ։ Ի վերջոյ պաղլեղ կ'աւելցուի պատելու համար թերթը ողորկ, ապակե- նման թաղանթով որ կրնայ տեսնուիլ որ եւ իցէ ընտիր թուղթի վրայ։ Այլ եւ այլ տեսակ թղթոց չինութեան մէջ զանազան ուրիշ նիւթեր եւս կը դրուին գործողու- թեան այս ընթացքի միջոցին, զոր օրինակ՝ կաւեր, որպէս զի թուղթը ընդդիմահարու- թիւն ստանայ։

Թուղթի նիւթը կը գտնուի թանձր հեղուկ վիճակի մէջ մինչեւ որ դուրս ելլէ զտիչ մեքե- նայից մէջէն որք անկէ դուրս կը մղեն ջուրը եւ շուտով կը չորցունեն։ Այս մեքենայք մած- ուածը շատ անգամ կը մղեն նուրբ ուռկա- նաձեւ լաթերու մէջէ, եւ ջուրը կը քամն անկէ՝ ծծող ջրհանաց ձեռամբ։ Մածուածը դուրս կու գայ այս մեքենայէն թուղթի փոխարկուած՝ երկայն, մաղաղաթաձեւ դա- լարուն, թէպէտ տակաւին թաց եւ միայն իբրեւ երեք չորրորդ մասամբ չինուած։ Կ'անցնի նաեւ այլ եւ այլ ուրիշ մեքենայից մէջէ, մակերեսը հարթելու, ողորկելու եւ տալու համար նմա իւր սեպհական ձեւը, եւ ի վերջոյ ի սպառ ցամքեցունելու, չորցունե- լու համար խոնաւութեան վերջին մասնի- կը, եթէ մնացած է, Երբ կ'ելլէ վերջին չո- գեշարժ դուրջեցուցիչէն եւ կը փոխադրուի ցրտացած երկաթ գլաններուն մէջ, յայնժամ կ'ըլլայ կատարեալ թուղթ։

Մեքենային միւս մասը շատ պարզ է։

կը բաղկանայ թերթերու բաժնող եւ կտրող գործիներէ. երբ կը կատարուին այս գործողութիւնք եւս, թուղթը պատրաստ կ'ըլլայ նաւ գրուելու այլ եւ այլ մեծութեամբ վիթխարի ծրարներով: Այս մեքենայք այնքան բազմակնճիւն են որ տասն, տասներկու ճարտարագէտներ պէտք են զայնս շարժման մէջ պահելու եւ անոնց վրայ հսկելու համար: Թղթաշինութեան այսօրինակ գործարանք շատ անգամ բազում արտադրանքով տեղ կը գրաւեն: Կ'արտադրեն միայն ազնուագոյն թուղթեր, որք կը գործածուին գրեանց, զեղարուեստական հրատարակութեանց եւ պարբերական հանդիսից համար: Մեքենան է արգասիք գիտական գիւտոց եւ արդիւնք բազմամեայ աշխատութեան, մասածութեան եւ զարգացման:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՆՅԱԻ ԼԻՆԵԼԸ

Մահն է այնպիսի բան մը որմէ մենէ ոչ ոք կտրող է խոյս տալ: Վասն որոյ միութեամբ կան է վստահանալ թէ ըստ մեծի մասին գրեթէ առանց ցաւոյ կ'ըլլայ այն, եթէ ոչ հաճոյական զրապէս: Բարեռք մահը, այսինքն՝ հանգիստ եւ խաղաղ մահը, զգայաւոր չի երազը չէ, այլ ներհուս գիտականաց վարդապետութիւնը:

Տր. Ու. Պ. Աթրինսըն նիւթոյս վրայ իւր մի բանախօսութեան մէջ կ'ըսէ թէ երբ կը մօտենայ կենաց վախճանը, բնութիւնը շատ անգամ ի հանդէս կը բերէ իւր անդադարացողի մասնաւոր կարողութիւնը, եւ մարդը կ'անցնի կ'երթայ առանց զգալու կէսն այն ցաւին որմէ կը տառապէր հիւանդութեան նախընթաց ժամանակամիջոցին մէջ: Մինչեւ իսկ այնպիսիք որ բուռն եւ, ինչպէս կ'ըսուի, սոսկալի մահուան կը մատնուին վայրի գաղանաց ծնօտից մէջ, հասկըցուած է թէ ունեցած են խաղաղ պատրաստութեան քանի մը երկվայրկեաններ, որ կառ տան հանգիստ եւ չափու իւրեք հաճոյք: Ահա յիշեալ բժշկին խօսքերը:

«Մեռնելու հաճոյքը կրնայ նմանցուիլ բնութիւն (նյութի) ուտողին զգացած երազուն հաճոյից, որ աստիճան քան զաստիճան կ'անցնի կէս-գիտակցական վիճակի մը մէջ ուր ամէն բան կը թուի երանութեան տատանող տեսիլներու նման: Մարմինը եւ ջիւղերը կ'ընդարմանան եւ խոնջ ու վատակարելի ուղեղը կը հանդարտի կը խաղաղի: Երեւակայութիւնը կը զբաղի մտացածին եւ ամենազուարճ պատկերօք, եւ ջղային գրութիւնն համակ հաճոյից մէջ կ'ընկղմի:

«Ձրահեղձը նոյն հանգստութիւնն եւ հաճոյքը կը զգայ երբ նորա տաքնապք կ'անցնին եւ սղաղած անդամները կը սկսին պընդանալ եւ անդադանալ: Ձեան վիթխարի բնութեով սառած անձինք ճշդիւ նկարագրած են իրենց զգացումները. եւ ամէնքն ալ միաբան կ'ըսեն թէ ժամանակ մը չարչարուելէ ետքը, ինչպէս ի սկզբան կ'ըլլայ ամէն մարդ սաստիկ ցրտութեան ժամանակ, կը մտնեն բերկրապատար վիճակի մէջ որմէ չեն ուղեր բաժնուիլ:

«Բնութիւնը կ'անզգայացունէ դեռ կարեւոր վայրկեանը չհասած: Օրհասականին մեռնելէն առաջ կ'ընկալ մարմինը կը թուլանայ, ցաւոյ եւ չարչարանաց նշանք կ'անհետանան եւ յաճախ ժպտալ մը մասամբ կը բանայ շրթուները: Ամբողջ մարմինը կը ցուցնէ անցաւ վայրկեանի մը նշանները, եւ եթէ միտքը կը թափառի եւ լեղուն բառեր կ'արտասանէ, անոնք բոլորն ալ հաճոյից եւ ուրախութեան բառեր են:

«Մահուան անկողնոց քով հարիւրաւոր հսկողք ըսած են թէ մահը դիւրին եղած էր. եւ պատերազմի մէջ գտնուող սպայք վիայած են թէ մեռնող զինուորաց վերջին վայրկեանք առանց ցաւոյ էին:

«Իրողութիւն է որ մահուան ցաւը յաճախ շատ մը աւելի մեղմ եղած է քան մահացու չեղող շատ հիւանդութեանց եւ ախտից ցաւը: Օրինակի համար, յոգացաւորութեան հաւանականացէն աւելի սաստիկ կ'ըլլայ քան մահուան սովորական ցաւը: Այսպէս է բանը նաեւ ջղացաւորութեան կամ ատամնացաւի մասին:

«Ապաքէն յաճախ մահը կու գայ քնոյ նման լռիկ եւ անցաւ: Օրհասականին անկողնոյն քով գտնուողները չեն կտրող աւելի ստուգապէս տեսնել ճշդիւ թէ կենսական կայծը երբ կը շիջանի, քան դու կարող ես ըսել թէ քնով ծանրացեալ անձ մը երբ իւր կէս-գիտակցական վիճակէն անցնելով բուռն քնոյ մէջ կ'ընկղմի, եթէ մենք ամէնքս ալ ընտելացած չըլլայինք քնոյ բնութեան ճիշտ, ինչպէս պիտի վախնայինք այդ քաղցր թմրութեան վիճակին մէջ իյնալէ:»

ԲՈՒԴՈՒՄԱՆՈՐ ՕՁԷ ԽԱՅՈՒՄԸ

Ռոտնէյ Փըրսիլը, տասնուչորս տարեկան քալիֆորնիացի տղան, տարօրինակ արկածի մը հանդիպեցաւ անցեալ ամառ: Տղան իւր հօր ամբարանոցին ետեւը մորմենույ մացառուտին մէջ կը փնտռէր զընտակ մը, եւ ահա ութ բոժոժ եւ մէկ կոճակ ունեցող բոժոժաւոր օձ մը խայթեց անոր ձախ ձեռաց միջամատին առաջին եւ երկրորդ յոգուածոց մէջտեղէն: Մինչ օձին ժանկը Ռոտնէյի մատին մէջ էին, տղան բռնեց անոր կոկորդէն իւր միւս ձեռամբ եւ ոտքին ներքեւ դնելով սպաննեց զայն:

Այս եղաւ մէկ վայրկեանի գործ: Ի՞նչ ընել պէտք էր այնուհետեւ: Ամբարանոցին մէջ կը գտնուէր հորթ մը զոր տղան սովոր էր կերակրել: Վաղեց ամբարանոց եւ իւր խայթեալ մատը խոթեց հորթին բերանը: Հորթը իսկոյն սկսաւ ծծել զայն ուժգին, եւ այսպէս զուրս քաշեց բոլոր թոյնը:

Ռոտնէյի յորդոր տրուեցաւ որ հորթին այդ դործէն ետքը ինքն ալ յաւելուած մը ընէր առատ օղի խմելով, բայց նա չանսաց այդ յորդորին. եւ հետեւեալ օրը քնաց չսրոց ըստ սովորութեան, իւր հետ տանելով օձին բոժոժներն իբրեւ յաղթանակ: Հորթը մեռաւ:

ԱՅԼԵԻԱՅԼԵ

Ատէն, որ Կարմիր Ծովուն բերանը կը գտնուի, այլ եւս չհամարուիր երկրազնտոյ ջերմագոյն տեղը: Կ'ըսուի թէ Սինոս, հնդկային դաւառը, եւ Պուչիր, Պարսից Ծոցին վրայ, հրաբուրք ջերմութիւն ունեցող տեղեր են: Իսկ Ռուսք կը պնդեն թէ ի Կեդրոնական Ասիա կան տեղեր որոց ջերմութիւնն աւելի՛ եւս սոսկալի է: Ժամանակ եղած է որ ի Պուչիր ջերմութեան սաստիկութիւնը հասած է 82 աստիճանի, ըստ Հարիւրամանեայ ջերմաչափին: Մերթ ընդ մերթ ի Շիքարփուր զովագոյն տեղոյն ջերմութիւնը կ'ը բարձրանայ մինչեւ 60 աստիճան: Սուքընուրի մէջ ի Հնդկաստան, ցածագոյն ջերմութիւնն է 36 աստիճան. եւ երբ կը փչէ Սուքը կոչուած հովը (տաք հով որ կու գայ անապատէն) ըրողը կեանքերը կը

թօշնին:» Բայց անապատի հովերուն ամենէն ահուկին է Պարսի «Խան» կոչուածը, որ ոչ միայն կը սպաննէ իւր առջեւ ելող ամէն բան, այլ արդեամբ կ'այրէ կը տոչորէ մարմնոց հիւսկէնները եւ աճառները, այնպէս որ անդամք անջատին իրարմէ: Ի Միացեալ Նահանգս Քալիֆորնիոյ, Արիզոնայի եւ Մեքսիքոյի սահմանաց վրայ՝ տո հասարակ 58-60 կը համարուի ջերմութեան աստիճանը: Հեղինակ մը կ'ըսէ թէ աշխարհիս ջերմագոյն կլիմաներուն ջերմութիւնը կըրնայ համարուիլ 49 աստիճան, երբ հով չիչեր:

Յունուար ամսոյ մէջ Արեւելեան Սիպերիոյ Վէրչոճանք քաղաքին, երկրագնտոյս ծանօթ ցրտագոյն տեղոյն, ջերմութիւնն է գերոյէն 31-62 աստիճան ցած, միջակ ջերմութիւնը դեկտեմբերին, յունուարին եւ փետրուարին՝ գերոյէն 48 աստիճան ցած ըլլալով:

—Բուսականաց մէջ բնութեան մէկ տարօրինակ քմահաճոյքը կը տեսնուի ամերիկեան Մասաչուսէց նահանգին մէջ Աշպըրնհամէ քիչ մը հեռի դէպ արեւելք: Այն է ծառ մը երկու տեսակ տերեւներով, մին մայրի եւ միւսը կաղնոյ, որք կրնան տեսնուիլ հեռուէն: Աշնան եղանակին երկուքին ալ ծաղիկները կ'իյնան ծառին մէկ եւ միւս կողմը:

—Եթէ, ինչպէս կը թուի թէ հաստատուած է փորձով, ճանճերը կրնան միջոց ըլլալ տերմանելու քաղցիկը, գնտախտ եւ ուրիշ տարափոխիկ ախտեր եւ հիւանդութիւններ, պարտիմբ մասնաւոր զգուշութիւն ընել անոնց դէմ՝ հնոախտի համաճարակի ժամանակ: Անոնք պարտին արտաքուրի տուններէն որչափ որ կարելի է, եւ ուտելեաց եւ ըմպելեաց վերաբերեալ ամէն նիւթեր պարտին անոնց դէմ պաշտպանուիլ ծածկոցներով:

—Առնէաք Ասիոյ բնիկ կենդանիներ են, եւ բազմատապէս վերջին ժամանակներս դաղթած են արեւմուտք: Որովհետեւ նախնի Եւրոպացեացմէ ոչ ոք կը յիշէ առնէտ, կը մակաբերուի թէ ի հնումն անծանօթ էին անոնք Դանդեսէ դէպ արեւմուտք: Սեւ առնէտը ի սկզբան անցաւ Ասիայէ Եւրոպա վերադառնալով դարուն — ժանտախտին հետ — եւ ի սկզբան ծանօթ էր «գերեզմանի ուրուական» անունով, վասն զի կ'ապրէր կրծքով այդ ահաւոր պատուհասին ժամանակ մեռնողներուն մարմինը:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԲ

ՊԱՏՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԵՏԱՐԱՆԱՅ

(Շար. «Աւետիք»-ի 7 թիւէն և վերջ)

7. Աւետարաններու պարունակութիւնն հրաշից պատմութիւնն է, եւ որովհետեւ Եկեղեցւոյ նախկին աճումն մեծաւ մասամբ ի նմա զետեղեալ հրաշալի գորութեամբք կը բացատրուի, աստ ունիմբ զօրաւոր ապացոյց մի որ կը հաստատէ Աւետարանի պատմութեանց ճշմարտութիւնն: Չարմանալի չէ որ այնքան Հրեայք եւ այլք մերժեցին խաչեալ Նազովրեցւոյն պահանջները, այլ զարմանալին այն է որ այնքան բազումք ընդունեցին զայնս: Շատ իբրաւամբ խօսուած է. «Նոցա ընդունին զիբիստոնէութիւն կը հաւաստէ թէ բան մը յաղթանակած էր. նախապաշարմանց վերայ» ինչիւն է թէ ի՞նչ էր այդ: Մեք կը պատասխանենք, «Մասամբ հրաշք» Մարդիկ ոմանք պատմութեան եւ բնութեան մի

փրկութիւնը ընդգրկած լինելով կ'արգելուին հրաշխեց հաւատ ընծայելէ։ Սոյնօրինակ անձինք բազում տարիներ վայրագար վատնած են մեկնելու Աւետարանի պատմութիւնները խորագրութեան եւ պատրանաց տեսակէտով։ Նորա փորձած են կապուել զօրութիւնն այն վկայութեանց որ կ'ընդունան անձնութեան, զիւցազնական եւ բազմաշարժար կենօք եւ մարտիրոսական մահաւորաց արդիւնք որ վկայ հռչակեցին զինքեանս Քրիստոսի հրաշխեց եւ Նորա յարուցեալ անձին։ Դար մը ամբողջ սկսեալտիկեան վարդապետը չլիութեան, շուտեան Քրիստոսի անձին բանաւոր պատճառ մը տալու քննից մէջ, համարելով զնա մերթ առաւելական անձ մը եւ մերթ զոք պատրեալ եւ անկատար։ Նորա դուն զործեցին վանել ի բաց տիեզերական հաւատն ի յարութիւն Յիսուսի, որոյ համար բերաւորը զոյնցին իւրեանց արեւը։ մի հաւատ՝ զոր կ'ընդունէր Շիթաւս իբրեւ հիմն եկեղեցւոյ, մի հաւատ՝ զոր անկարող եղան տապալել ի յաւանութիւնը Հրէից յերուսաղէմ, ոչ վասն զի չկամէին, այլ չկարէին։ Նախկին եկեղեցիին որ դիմում չըրաւ հպարտութեան ոգւոյն եւ մարդկային կրօն, որ մերժեց սոյն զործածութիւնն, որ ընտրեց խնարհութիւն եւ սրբութիւն իբրեւ իւր յայտարար առաքինութիւններն, որ չընտրեցին եւ ամենաշուտ այնքան մշտական եւ սարսափելի հակառակութիւններով, զիւրդ չզիջաւ։ ճշմարտութեան դրութիւնն որ իւր սկիզբն էաւ ի ձեռն հրեայ հիւսանն եւ մի քանի կոշտ ձկնորսաց, չկարէր յաջողիլ աշխարհատարած ընդունելութեան արժանանալ հակառակ միացեալ թշնամականութեան Երուսաղիմայ, Աթենայ եւ Հռոմայ, ընդդէմ «Եւանգելի», փրկութեան զպրոցին եւ պաշտօնակներու խոյնիւնից, ընդդէմ համայն արտաքին զօրութեանց կայսերական քաղաքականութեան եւ ընդդէմ յամառ անհաւատութեան ու տկարութեան մարդկային սրտին, եթէ ամենակարողին Աստուծոյ կնիքն չլինէր ընդ նոսա։

8. Քրիստոսի նկարագրին (character) շողշողուն ապացոյց մ'է ճշմարտութեան Աւետարանաց։ Պատրեալ կամ ստախոս մարդիկ չէին կրնար ընծայել այնպիսի իմն նկարագրի կատարեալ անձնաւորութեան որ կը փայլի սրբազան էջերու վերայ։ Մատթէոս եւ Յովաննէս — մաքսաւորն եւ Գալիլեայի ձկնորսն — առանց նկարելու նոյն իսկ ի կենաց, ի բաց թողած պիտի լինէին «մի զործ կամ զանցառութիւն ինչ զործելոյ», որով պիտի արատաւորէր անդուգական էական չընաղ պատկերն։ Չէ մարթ անշատել հրաշս յԱւետարանաց առանց հաւասարելու առաքեալներն ի մակարդակ յիմարաց կամ խաբողաց, եղբայրացութիւն մի որ չէ բանաւոր, թէ՛ նոցա գրածին եւ թէ՛ նոցա վարած կենաց նայելով, ի վեր քան զամենայն ի նկատի ունելով փառաւոր վսեմութիւնն նկարագրին զոր նորա դժած են Յիսուս Քրիստոսի վրայ։ Այդ նկարագրի չէ արդիւնք երեւակայութեան։ զա կեանքէ արտասպեալ է որ եւեթ շատ է փաստելու Աւետարանի պատմութեան ճշմարտութիւնը։ Բնական է որ Քրիստոսի նման անմեղ էակ մի, իւր բոլոր վաւերական մարդկութեամբ, չպատկանէր յայտնապէս այս աշխարհի։ Բնական է որ հաւեր նազովրեցւոյն, որոյ հպումն իսկ է կեանք մեր արդի քաղաքակրթութեան, որոյ Հոգին է նոյն իսկ շուրջ Աստուծոյ, զործել

զործ չօր իւրոյ։ Հրաշք գոհարներ են որ բնականապէս կը պնդարդեն զճակատ երկնաւոր Թագաւորին։ Որ խօսեցաւ քաղցրութեամբ, սրբութեամբ, իմաստութեամբ եւ կարողութեամբ Աստուծոյ, որ կ'ակնարկէր միշտ իւր դերքնական ծագման, պարտի արժանանալ մեր հաւատոյն երբ կը պնդէ զործել զործս երկնային։ Քրիստոսի ներկայութիւնն Աւետարանաց մէջ յաւերժական ապացոյց մ'է նոցա ճշմարտութեան։

9. Ամենայն դարուց մէջ եկեղեցւոյ միաբանութիւնն նկատմամբ ճշմարտութեան այդ սքանչելի պատմութեան՝ որմէ ծագումն առաւ, վեհ նկարագրին եւ ծառայութիւնը այն անձանց որ յետ երկար քննութեան յարած են պատմական Քրիստոնէութեան, եւ այն անհամեմատ բարեկարգիչ զօրութիւնն զոր հաւատած է Յիսուսի Քրիստոսի Աւետարանն, սոքա ամենեքին հզոր շեշտեր են այն փաստերուն զորս ի մէջ բերինք ի մասին ճշմարտութեան Աւետարանի պատմութեանց։ Քրիստոնէութեան հրաշալի զօրութիւնն ծնունդ է դերքնական մի պատմութեան։ Որ ինչ յատուկ է Քրիստոնէութեան, մինչեւ իսկ իբրեւ զօրութիւն բարոյական, սա է թէ իւր բարոյական վարդապետութիւնը ամենեքին արմատացած են աստուածային, գերբնական եւ կատարեալ մի վարդապետի վերայ որոյ քաւիչ զործն կը տողորէ զնոսա նորոգ իմն կենսատու ազդեցութեամբ։ Վարդապետը ինքն է սկիզբն եւ կատարած քրիստոնէական հաւատոց։ Քրիստոնէութիւնն է Քրիստոս յայտնեալ յԱւետարանս։ Սոյն Աւետարաններ որ կը պատմեն աստուածային մարդեղութիւնն, կը նկարագրեն զկեանս Հիմնադրին կրօնիս, կ'ընդօրինակեն Նորա ճառերն ու հրաշքները միանգամայն, որ կը շարունակեն իւրեանց քառեակ վկայութիւնն մինչեւ ցմահ Նորա եւ յարութիւնն, այժմ կը յեղեղեն նոյն պատմութիւնն տաւել քան երեք հարիւր ուրոյն բարբառներով։ Մարդկային պատմութեան մէջ չկրնար դնուիլ բան մը որ հաւասարի այսմ։ Էսաւա ըսաւ Նոր կտակարանի համար, «Յայսմ մատենական գոյ ամենայն իմաստութիւն աշխարհի»։ Ամենազօրութիւնն է հաւատալ զի այս կենաց Մատենան, որոյ պատգամը ամենեքին արձանագրուած են ծանօթ պատմութեան մէջ, յօրինուած է կարգ մի վէպերէ եւ ցնորական երեւակայութիւններէ։ Սոյն պատմութիւն քարոզեցաւ Քրիստոնէութեան նոյն իսկ արշալուստ ժամանակ։ Նորա ճշմարտութեան վերայ հիմնուեցան զրութիւնը եւ սովորութիւնը որ հասած են մեղ եւ որ որքան զարդիս ոչ մի ժամանակ այնքան հզոր եւ այնքան համատարած եղան։ Քրիստոսի Թագաւորութիւնն իւր յաղթական ճակատով իրազօր փաստ մ'է ճշմարտութեան պատմութեան որ ծնունդ տուաւ իւրեան։ Իրաց թող զամ մի հաւատն զոր հռչակեց քրիստոնէական դարուց վսեմ բարբառն, եւ անա միտք պիտի ծիպի հայեցողութեանց մշտատատան ծովու վերայ։ Յետ անկախադոյն, երկարագոյն եւ մանրակրկիտ քննութեանց Աւետարանի ձեռագրոց, պատմութեան նախնի եկեղեցւոյ, տեսութիւնը զինի տեսութեանց յաղագս Քրիստոսի եւ Աւետարանաց որ յերեւան եկան հակադերքնական հիման վերայ, լքուած են։ Շիթաւս ջնջեց քան զինքն յառաջագոյն սկսեալտիկեանութեան ձեւն։ Պաւլոս ի վեր հանեց Շիթաւսի տեսութեան անըմբռնելի բնութիւնն։

Իսկ Պաւլոս աշակերտը զանազան ճիւղերու բաժնուած կորուսին իւրեանց ազդեցութիւն գերման խորհրդոյ վերայ եւ ստիպեալ յետս բերին չորրորդ Աւետարանի թուական երեսուն, յիսուն տարի յառաջ քան ժամանակն զոր հաստատած էր իւրեանց դիտնական ուսուցիչը։ Յիւրաւի եթէ ցայս վայր մղուած յարձակմունք Աւետարանի պատմութեան ընդդէմ ապարդիւն մնացին, պէտք է երկբայել զի նորագոյն յարձակմունք անյաջող պիտի ելլեն վաղ ընդ փոյթ։ Յիւրաւունս ըսուած է, «Զօրութիւնը եւ սպասարկուող պատրաստութիւնը վասն սոյն յարձակմանց եւս առաւել բացայայտ դործած են սրբազան միջնաբերդի անառիկութիւնն»։ Աստուծոյ եկեղեցին մարդեղութեան եւ յարութեան վարդապետութեանց վերայ հիմնեալ է։ սորա տաճարին բարձրագոյն աշտարակէն ի վեր կը բարձրանայ յաւն եւ կը հաւաքէ մարդկային պատմութեան ողջոյն լոյսն ու լուսաւորութիւն։ Սա տեսած է պետութեանց, դարեւոր նախապաշարմանց, թիւր աստուածաբանութեանց եւ բերաւոր սնտի իմաստասիրութեանց անհետին։ Եկեղեցին անընդհատ կ'ընդլայնէ իւր ապաստանի պարիսպներն եւ կը բանայ իւր լուսաշող դուռները պարիսպելու զաղղա ամենայն։

Նողկատ

ԳԵՈՐԳ Ե. ԿԻՆԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ

Գիշեր է։ Լճակ մը կը տարածուի պատկերին մէկ ծայրէն միւսը։ Լուսինը երկնից կէսը բարձրացած՝ կը դողդոջէ լճակին ջրին երեսը։ Երկնից վրայ աստ եւ անդ ցրուեալ ամպեր կան։ ասդին լճին մէջտեղը աշակողմէն ի ձախ ջուրը երկուքի բաժնող խոտերու գիծ մը կայ։ անոր ձախ կողմի ծայրը քարերուն վրայ կը բարձրանան եւրեք շնորհաշուք ծառեր որ իրարու վրայ կը յենան եւ որ մասամբ կը սքողեն լուսինը եւ թանձր ստուեր կը ձգեն լճին վրայ՝ հակադրութեամբ լուսինն լոյսը աւելի պայծառ ընելու։ Լճին մէջ հոս հոն խոտեր բուսած են։ հեռուն, լճակին հորիզոնին վրայ, հեռաւորութեամբ կակուղցած եւ մեղմ մութին մէջ անորոշ, կը նշմարուի ջրեղր մը որոյ վրայ կան եկեղեցւոյ զանգակատուն մը որ ծառերու մէջէ կը բարձրացունէ դուլալը, եւ մեծ ծառերու կոյտ մը որ ստուեր կը ձգէ ջրեղրին եւ լճին վրայ։ Կան ոմանք որ բնութեան մէջ ամէն ինչ ախուր, թըշուառ կը ներկայացունեն։ սակայն ամէն ինչ քաղցր, գեղեցիկ կը տեսնեմ ես։ Խոտերուն մէջի ծաղկունք գոցելով իրենց վափուկ աչքերը կ'երազեն տեսարանէն զիւթեալ։ Լուսինը իւր մարգարտեայ լուսովը կը ժպտի լճին վրայ։ եւ իւր ժպիտովը զով, խաղաղ եւ մթին ջուրը երեսը հաղարաւոր, միլիոնաւոր փայլեացող շուշաններ կը բացուին եւ կը դոցուին, կը դոցուին եւ կը բացուին, եւ ամպեր, ծառեր, խոտեր, ամբողջ բնութիւնը լուռ եւ մունջ կը դիտեն մթին ջրին երեսը շողշողացող այդ շուշանները։ ցող կ'իջնէ, կ'արտասուէ բնութիւնը, բայց ոչ թէ ցաւէ, ոչ թէ տառապանքէ, այլ ինչպէս մենք կ'արտասուենք մինչ ուրախութեամբ կը ցընցուինք, երբ կը տեսնենք մեր փայլուն բաղձանաց ծաղկիլը, երբ կը դրանք մեր յուսացածէն աւելի ցնծութիւն։ Հեռի է մարդուն քաղաքը, հեռի՝ ամէն ինչ որ կը յիշեցունէ մարդուն տգեղութիւնը, չար նախանձը, անձնասիրութիւնը, անսանձ կիր-

քը, դժոխային ատելութիւնը: Մարդ կը մոռնայ նաեւ իւր վիշտերը հոն: Նաեւ լուսնին լոյսը քողարկած ըլլալով հաստատութիւնը՝ աստեղացի վսեմութիւնն ալ չլըրդովեր միտքը եւ սիրտը, այնպէս որ կը մնաս դուն եւ առջեւիդ տեսարանը, ուր ամէն ինչ զով է եւ մեզմ եւ խաղաղ եւ փափուկ եւ քաղցր, եւ կու տայ քեզ եւ բեւեակայել, երազել: Ծուտով կը միաւորիս տեսարանին հետ եւ կը կորսնցունես քու անձդ առջեւդ եղող գեղեցկութեանց հրապոյրին մէջ, միտքդ եւ սիրտդ կ'ըլլան խաղաղ եւ լոյն, եւ ողեան քնարի մը հման, որոյ վրայ շրջակայ տեսարանէն գեղեցկութեանց զեփրեւներ ըստ կամս կը թրթռացունեն զգացմանց եւ խորհրդոց մեղեդիներ:

Հեռուն ջրեղրին ծառերուն մէջ հանգչած կը տեսնուի եկեղեցւոյ դանդաղատուն մը, որ «մատով երկինք կը ցուցնէ»: Այո, կրօնքը մարդկութեան կը ցուցնէ վերը, կատարեալ էակը: Հոնկէ է մարդուն միակ յոյսը, հոնկէ միայն պէտք է մարդ սպասէ անխառն խնդութիւն, այս խաբուսիկ աշխարհիս մէջ: Իսկ գեղեցկութիւնը կատարեալին յորացումն է անկատարին, աշխարհիս, մէջ: Այդ ցոլացումն է որ կը բուրէ ծաղկէն, կը չնէ սիւքէն, կը փափկայ աստղէն, կը դողդոջայ ծիածանէն, կը շողշողայ ազամանդէն, կը գեղգեղէ թռչնէն, կը հայի երկնից կապոյտէն, կը խօսի գեղարուեստէն, զմեզ իրեն քաշելու, հրապուրելու, որ այդպէս հառաչենք իւր ետեւէն: Սիրէ գեղեցիկը, ատէ տգեղը: Ծանօթացիր աշխարհիս մոլութեանց, աշխարհիս մեղքին, ճանչցիր թշուառութիւնները, ընտանի եղիր անոնց հետ, բայց քեզի՛ք զայնս: Սիրէ գեղեցիկը. միայն լոյսը կրնայ փարատել խաւարը, միայն գեղեցիկը կրնայ բուժել աշխարհիս տգեղութիւնը: Սիրէ գեղեցիկը. թէ ըլլայ երկնից աստեղաթափող զմբէթին վրայ, թէ հովտին ծաղկանց մէջ, թէ քաղցրաբոյր գեփրեւին մէջ, թէ թափանցիկ լճին վրայ, թէ կարկաշող վտակին մէջ, թէ ըլլայ մարդկային դէմքի վրայ, թէ նկարադրի մը մէջ, թէ ըլլայ գեղարուեստի մէջ, թէ գիտութեան մէջ, թէ կրօնքի մէջ. ուր որ ըլլայ սիրէ գեղեցիկը: Այն պիտի տայ քեզ հաճոյք մը զոր ոչ այլ ուրեք կրնաս գտնել, յայնմ պիտի գտնես միտքարութիւն քու վշտացդ մէջ, այն պիտի ըլլայ դարման ամէն ցաւոցդ: Սիրահարէ անոր. մարդ երթալով իւր սիրածին կը նմանի եւ իր սիրածին կը նմանցունէ իւր բարքը. անոր ժպիտը պիտի գեղեցկացունէ նկարադրիդ եւ արարքներդ: Սիրէ գեղեցիկը:

Կ. պոլիս ԵՈՎՍԵՖ Ս. ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆ

ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՂՈԹԻՅ ԵՕԹՆԵԱԿՆ
Այն ինչ Նոր Տարին, աղօթից ցանկալի եօթնեակն, քայլ առ քայլ կը մերձենար, իմ սիրտս բաղմաց սիրտերուն հետ կը տրոփէր հանդէպ նորին: Հոսկ ուրեմն տարւոյն վերջին կիւրակէն բարեաց ծաղկեփունջերով զմեզ ողջունել կը փութայ: «Ետքի անձրեւին ժամանակը Տէրոյմէ անձրեւ խնորեցէ՛ք» իմաստալից բնաբանն ի մեզ արձագանգ կ'ունենայ: Ըստ կարի բացատրելով ի հեղումն Սրբոյ Հոգւոյն յառաջ եկած անբաւ բարեաց մի քանին, զայնս վայելելու աննկարագրելի արդասիքն, եւ ի նոցանէ զրկելոց անաւոր չարիքն, ունկնդիրք պատեհ առիթ ունեցան ի ձայն զովաբա-

նութեան, մաղթանաց եւ պաղատանաց շնորհաց սուրբ Գահն շրջապատել: Պաշտամունքն աւարտեցաւ կարի ողեւորեալ եւ այնմ յաջորդեց եկեղեցական «չինիչ եւ հրահանգիչ» կոչեցեալ ժողովը:

Արշալուսոյ գեղանի ճառագայթիւք ողջոյն բնութիւն ոսկեղօծեալ է, բաղմաց շրթներէ Նոր Տարւոյ շնորհաւորութիւններ կը թռչին, այսու ամենայնիւ Աւետարանական Գաշնակցութեան միաբանական աղօթից նիւթք դեռ եւս չեն ժամանած: Նոր թուականն բացաւ զդուն յաւուր կիւրակէի. ցանկալի զուգադիպութիւն: Ժամադիր կը լինիմք ի ժողովարանին ուշադիր լինելու «ինչ որ մէկ մարդ մը կը սերմանէ» նոյնը պիտի հնձէ. ան որ իր մարմինն կը սերմանէ, ան մարմինէն ապականութիւն պիտի հնձէ. ու ան որ Հոգիին կը սերմանէ, ան Հոգիէն յաւիտեական կեանք պիտի հնձէ» գոյտը բանից սրբազան Մատենին: Իբր կէս ժամ զգացմամբ բացատրելով թէ մարդս ուղեւորութիւն մը ունի յորրանէ ցղերեղման, թէ յընթացս ուղեւորութեան նա զերդ սերմանացան բարի եւ յոռի սերմեր կը սերմանէ թէ՛ ուղղակի եւ թէ՛ անուղղակի կերպերով, թէ յաւարտ ուղեւորութեան անցնիւր ոք նոցա արդեանց կը տիրանայ կամ յերկինս եւ կամ ի դժոխս, այնուհետեւ սրտաբուրդ աղօթից ձայներ յերկինս վերացան: Թեւադրեալ ի պարագայից առաջարկեցի. «Ով որ կ'որոշէ յայնմ հետէ ապրիլ եւ դործել յաւէտ ի փառս Աստուծոյ, ի շահ հոգւոյն եւ այլոց, որպէս զի յաւուրն անեղ սրբոց եւ հրեշտակաց խումբերուն հետ հնձէ յաւիտեական կենաց հոռնձքը, յոտին թող կանգնի»: Իսկոյն բոլոր ներկայք ոտքի ելան: «Ուրեմն» յարեցի, «թող իւրաքանչիւր աղօթէ ի մտի որպէս զի Ամենակարողին աջակցութեամբ եւ վերին զօրութեամբ կարենայ հաւատարիմ լինել սոյն որոշման»: Խորհրդաւոր լուծութիւն . . . : Երեկոյն ամսագրուի էր ըստ սովորութեան: «Սիրալիր ծառայութիւն յանուն Քրիստոսի» մեր խօսից եւ աղօթից առարկայ է: Ժամանակն ընդ փոյթ կը լրանայ, բարեսէրք իւրեանց լուսաններն Տէրոյն գանձանակը կը ձգեն, եւ զո՛ր սրտով կը փակեմք Նոր Տարւոյ առաջին օրն եւ կիւրակէն, եւ կը մեկնիմք ամբողջ շաբաթն ի մի համախմբուելու առաջադրութեամբ:

Օրը եօթնեկին մի առ մի զորեցան ի ծոց յաւիտեականութեան, ընդ որս գնացին նաեւ պատանեաց եւ չափահասից ջերմեռանդ աղօթից մրմունջը զգրունս երկնից բաղխելու: Մէն մի օր տեղի ունեցան խոստովանութիւն բազմապիսի յանցանաց, ներումն ընդդէմ միմեանց դործուածոց, խնդրանք աղօթից եւ որ ի կարգին: Ի շարս աղօթողաց կային անձինք որոց ձայներ ցարդ անյսելի էին: Ըստ ամենայնի քաջալերեալ ի պարագայից դեռ եւս կը շարունակուին մեր շահեկան ժողովներն ջերմաջերմ աղօթիւք:

Աւշիւ ընթերցող, այսօրինակ դէպք եւ պարագայք, որ անպակաս են ընդ միշտ, ոչ ապաքէն հաւաստի դրաւական են թէ Տէր Եհովան ըստ ամենայնի հաւատարիմ է իւր խոստմանն որ ի ձեռն Յովէլ Մարդարէի. «Իմ Հոգին ամէն մարմնոյ վրայ պիտի թափեմ, ու ձեր տղաքը եւ ձեր աղջիկները պիտի մարգարէանան . . . , ու ձեր եւրոպայագնեքը տեսիլքներ պիտի տեսնեն»:

Խուզիք Ե. Ե. ԼԵՆԻՆՍԿԻ
12 յունիւ 1893

ՆՈՒՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՆՊԱՍՏ ՔՐԴԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՅՆ

Հետեւեալ նուէրներն ընդունուած են 1892 հոկտ. 28էն մինչեւ 1893 յունիւ 26.

Ամերիկայէ, Վ. Կ. Կիւրինեան . . .	58
Պարտիզակի ժողովուրդ . . .	108
Մալաթիոյ » . . .	240
Պիզմիշէնի » . . .	76
Հապուսիէ, Կարապետ Կիւլէսէրեան	30
Եղբայր ոմն . . .	20
Բալուի ժողովուրդ . . .	38
Մարիամ Ծուշանեան . . .	108
Ամերիկայէ, Վ. Գ. Պէօլէօթիւր . . .	98
Տիկին Արուսեակ Տէր Մկրտիչեան .	246
Պանտրումայի կիրակնօրեայ վարժարան	108
Գընճըլարի ժողովուրդ . . .	63
» հովիւ . . .	13
Տիկին Նեկտար Յակոբեան . . .	60
Մուշի ժողովուրդ . . .	83
Սեբաստիոյ » . . .	234
Խարբերդի արեւելեան եկեղեցի . .	27
Մարտինի ժողովուրդ, ձեռամբ Յովսէփ Միքայէլեանի . . .	100
Այնթապի առաքելական ընկերութիւն . . .	1,296
Փարիզէ (Ֆրանսա) . . .	46
Տրապիզոնի ժողովուրդ . . .	191
» Ե. Բ. Ընկերակցութիւն	126
Տրապիզոնէ, Փարմէլի ընտանիք, իւրեւ շնորհակալութեան նուէր	172
Խարբերդէ, Եղիսաբեթ Չէլուրեան .	20
Քէսէրիքի կանանց ընկերութիւն .	34
Քէսէրիքէ, Մարտիրոս Թէրզեան .	50
» Պաղտասար » . . .	15
» Սարգիս » . . .	10
» Խաչատուր » . . .	10
» Եղիազար Յովհաննէսեան . . .	10
» Մարգար Թէրզեան . . .	5
» Մուշեղ Մեծոյեան . . .	5
» Հազար Թէրզեան . . .	5
» Կարապետ » . . .	5
» Առաքել Շիրինեան . . .	5
» Նաճար Հայաձեան . . .	15
» Մանուկ Շիրինեան . . .	3
» Այլք . . .	7
Խարբերդի արեւմտեան եկեղեցի . .	32

Համագումար 3,748 1/2
Օ. Բ. ԱԼԼԵՆ
Գանձապետ

Վերոյիշեալ ցուցակին հետ զրկուած լիւրքը գրի մը մէջ Մր. Ալլէն կ'ըսէ. «Կը յուսանք որ այս տարի պիտի կրնանք մատուցել մեզ գարոց մը շինել ի Ֆարգին: Այս շէնքերուն մեծ պէտք կայ: Ուրախութեամբ կ'ընդունինք անոնց համար արուած մասնաւոր նուէրներ: Ֆարգին Քրդաստանի դործոյն կեդրոնատեղին է»:

Միաբանական աղօթից ամսօրեայ ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երկուշաբթի օր, մարտ 6 (ըստ Լատ.), Պայպլէ Հաուսի մատրան մէջ, ժամը 6 1/2ին ըստ Թուրքաց:

Եղբարք եւ քորք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ սոյն հոգեւոր պաշտաման:

Կ. պոլսոյ Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթից ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8 1/2ին ըստ Թուրքաց, Պայպլէ Հաուսի մատրան մէջ:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Փետր. 20 ըստ Յուն., և Մարտ 4 ըստ Լատ., 1893

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբթու կիրակի օր Լեւոն Ժ. պապը տօնեց իւր եպիսկոպոսացման 30-րդ տարեդարձը, եւ երկու օր յետոյ՝ իւր ի պապական գահ բարձրացման 13-րդ տարեդարձը։ Կիրակի օր Նորին Սրբազնութիւն պատարագ մատոյց Սբ. Պետրոսի մայր եւ կեղեցւոյն մէջ, որ զարդարուած էր ծիրանեզոյն մեծագին օթոցներով եւ որոյ շատ մը խորանները պնդարդուած էին իտալիոյ ազնուական տիկնանց զրկած ծաղիկներով։ Եկեղեցին տոմսակով հնար էր մանել, եւ 20,000-30,000 անձինք ներկայ դտնուեցան պատարագին, մինչ նոյնչափ բազմութիւն մը եւս դուրսը կեցած էր։ Պապը եկեղեցի մտաւ՝ շքեղապէս հագուած եւ դահլիճներով պնդուած կարդինալներու եւ վատիկանի պաշտօնեաներու թափօրով մը, եւ թէպէտ երբ Նորին Սրբազնութիւն խօսիլ սկսաւ, ձայնը շատ մօտէն միայն կը լսուէր, սակայն հետզհետէ աւելի զօրացաւ։ Իտալական կառավարութիւնը զինուորներ դրած էր մայր եկեղեցւոյն հանդիպակաց հրապարակին մէջ, որ ճամբան բաց մնար եկեղեցի դադողներուն համար, եւ յորելեանի տօնախմբութիւնն անցաւ առանց ուրիշ անհաճոյ ընդհարման քաղաքը եկող 30,000 ուխտաւորաց եւ կառավարական պաշտօնէից միջեւ։ Կաթոլիկ Հայոց պատրիարք Տ. Պետրոս Ազարեան, որ Պապին յորելեանին առթիւ վեհ. Սուլթանի զրկած նամակը եւ նուէրը բերած էր, անցեալ շաբթու երեքշաբթի օր Նորին Սրբազնութեան կողմէ ընդունուեցաւ արտասովոր պատուիրակի մը վայել պատիւներով։ Պատրիարքին կ'ընկերանային Հռոմայ մէջ եւ իտալիոյ ուրիշ կողմերը գտնուող հայ կաթոլիկ եկեղեցական եւ աշխարհական երեւելիք։ Զարը յատուկ պատուիրակի հետ ինքնազիր նամակ մը եւ նուէր մը զրկելէ զատ Պապին՝ շնորհաւորական հեռագիր մը եւս յղեց եպիսկոպոսացման տարեդարձին օրը։ Նմանապէս վերթորիւ թաղուհի նոյն օրը հեռագիր մը զրկեց Նորին Սրբազնութեան։ Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ կայսերը եւ Նախագահ Քարնոյ յատուկ պատուիրակներ զրկեցին ի Հռոմ իրենց շնորհաւորութիւնները հաղորդելու համար, եւ Եւրոպայի միւս երկրաց վեհապետաց մեծ մասը գրաւորապէս հաղորդեցին իրենց շնորհաւորութիւնները։

—Պերլինի դրամատէրներէն Պարոն Փոն Պրայխըօտըր, որ անցեալ շաբթու մեռաւ, էր համանուն հռչակաւոր դրամատան պետը եւ Պերլինի բրիտանական ընդհանուր հիւպատոսը։ Պրայխըօտըր կարող եւ ճարտար մարդ էր, եւ զրեթէ բոլորովին կուրացած ըլլալով հանդերձ ցկեանս կը վարէր իւր սեղանաւորական տան գործերը։ Սա էր որ Պրիւմարքի հայթայթեց 1866ի ընդդէմ Աւստրիոյ պատերազմին համար հարկաւոր դրամը, եւ 1870-71ի պատերազմէն ետքը Գերմանացւոց փութով ֆրանսայէ մեկնման նպաստեց պատերազմական տուգանքին շուտ վճարման հնարը գտնելով։

—Այս տարւոյ յունուար ամիսը միակ բացառութեամբ ամենէն ցուրտ յունուարն

եղած է ի Գերմանիա յորմէ հետէ օդերեւելութեանական պաշտօնական զիտողութիւնը սկսած են կատարուիլ այդ երկրին մէջ։ Յիշեալ բացառութիւնն է 1848ի յունուարը։ Այս տարի յունուարի բարեխառնութիւնը միջին հաշուով 10 աստիճան աւելի վար էր քան անցեալ տարի։ Ամսոյն մէկ մասին մէջ գրեթէ տեղ մը չկար ուր ջերմաչափը զրոյէն 20 աստիճան վար չըլար, եւ տեղ մը զրոյէն 36½ աստիճան վար իջաւ։ Գրեթէ ամբողջ ամսուան միջոցին գետինը խոր ձիւնով ծածկուած էր։

—Անցեալ շաբթու երկուշաբթի օր մեծ յուզում եւ անձկութիւն կը տիրէր Նիւ Եորքի սակարանին մէջ։ Այնչափ գործ կատարուեցաւ այդ օրը որչափ չիշուիր թէ երբեք կատարուած ըլլայ մէկ օրուան մէջ։ Գրեթէ մէկուկէս միլիոն արժէթուղթեր ծախուեցան, որոց մեծ մասը երկաթուղւոյ թուղթեր էին եւ որոց արժէքն էր 184 միլիոն տոլար կամ առաւել քան 41,800,000 ռսկի։ Հետեւեալ օրն աւելի հանդարտութիւն կը տիրէր։ Այս արտակարգ յուզման պատճառն էր մասամբ ապօրէն շահագիտութիւն, բայց մասամբ եւս ժողովրդեան մտահոգութիւնն ռսկւոյ անընդհատ արտածման համար եւ երկիւղն որ մի գուցէ երկրին առեւտուրը բոլորովին արծաթի վրայ հիմնուի։ Կառավարութիւնը պարտական է 400 միլիոն տոլարի ռսկւոյ պահեստ ունենալ ազգային զրամատոմսերու փոխարէն, եւ ռսկւոյ պահեստն արդէն զրեթէ մինչեւ այդ չափին իջած է, կամ թերեւս աւելի նուազած է, վասն զի հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ շաբթ օր 3,000,000 տոլարի ռսկեզրամ զրկուած էր Նիւ Եորքէ յերոպա եւ թէ նոյնքան եւս պիտի զրկուէր երկուշաբթի օր։

—Անցեալ շաբթու գերմանացի երկրագործներու համաժողով մը գումարուեցաւ ի Պերլին, որում 14,000 անձինք ներկայ էին։ Զանազան ուղերձներ եղան, յորս ըսուեցաւ թէ Գերմանիոյ հողին մշակութիւնն արագ կը նուազէր, վասն զի գերմանացի երկրագործը չէին կրնար մրցիլ օտար երկրագործներու հետ։ Վասն որոյ ժողովը բողոքեց օտար արմատաց թերեւ մաքսով ի Գերմանիա ներածման դէմ։ Երկրագործութեան պաշտպանութեան ի նպաստ այս բողոքը կ'ուղղուի մասնաւորապէս ընդդէմ Ռուսիոյ, որ ի Գերմանիա ներածեալ արմատաց մեծ մասը զրկող երկրին է եւ որոյ ու Գերմանիոյ միջեւ բանակցութիւնը կը կատարուին առեւտրական դաշնագրի մը համար։ Երկրագործներու պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ Վիլհելմ կայսեր, եւ Նորին Վեհափառութիւն շնորհակալութիւն յայտնելով որ ուղղակի իրեն եկած էին, ըսաւ թէ իւր նպատակն էր որչափ կարելի է վերցունել երկրագործներուն դժուարութիւնները։ Համաժողովին արդիւնքներէն մին սա եղաւ որ երկրագործական տեղային միութիւններ կազմուեցան երկրագործաց անտեսական շահերուն փոխադարձ պաշտպանութեան համար։ Այս համաժողովոյ գումարման նման շաբթուներ եղած են յԱնգղիա եւ յԱմերիկա եւս, եւ այս շաբթուներ ի յայտ կը բերեն ընդհանուր, եւ թերեւս արդարացի, զգացում մը թէ ծանր աշխատող երկրագործ դասն այժմ չընդունիր իւր օրինաւոր բաժինն աշխարհի շահուն մէջ։

—Փետր. 12/24ին Մ. Ժիւլ Ֆէրի Փրանսական Ծերակոյտին նախագահ ընտրուեւ

յաւ 148ի դէմ 249 քուէով։ Ֆրանսական լրագիրը միաբերան կը յայտարարեն թէ սոյն ընտրութիւն վերջին քանի մը տարեացս կարեւորագոյն դէպքն է ի Ֆրանսա։ Զափաւոր Հանրապետականը դո՛հ են այս ընտրութենէն, սակայն Արմատականը դո՛հ չեն։ Ասոնք դեռ թողուցած չեն իրենց հակառակութիւնն ընդդէմ Մ. Ժիւլ Ֆէրիի եւ զնա կ'ամբաստանեն ըսելով թէ մեքենայութիւններ ի գործ կը դնէ Մ. Փարնոյի յաջորդելու համար։ Մ. Ժիւլ Ֆէրիի զիւանադիտական կարողութեան մասին տարակոյս չկայ, սակայն այս անձը դեռ անժողովրդական է թոնքինի արշաւանքին եւ ընդ Ձինաստանի պատերազմին պատճառաւ։ Կղերատէրը եւս չեն մոռնար թէ նա էր կրթական օրինաց հռչակաւոր եօթներորդ յօդուածին հեղինակը։

—Թոնքինի Ֆրանսացւոց եւ անոնց զրացի Սիւմեւոց միջեւ յարաճուն հակառակութիւն կը տիրէ։ Այս դժուարութիւնը հաւանօրէն զիտմամբ կը յարուցուին Ֆրանսացւոց կողմէ, որ կը վախժքին Ֆրանսական թեւարկութեան հաստատման Սիւմի վրայ։ Կը յուսացուի որ Սիւմ պահէ իւր անկախութիւնը, վասն զի այդ երկրին թաղաւորը շատ լուսաւորեալ մարդ է եւ դահաժառանգ իշխանը կը կրթութի եւ րոպացի դաստիարակներու խնամոց տակ։

—Դանուբ գետին ջուրերուն բարձրացմամբ Վիէնայէ վեր եւ վար գտնուած գիւղեր եւ փոքր քաղաքներ ողողուեցան անցեալ շաբթու, եւ Պուտափէշթէ զարնուած հեռագիրը մը կը ծանուցանէ թէ երկիւղ կայ որ Ստորին Դանուբ եւս յորդէ թուրքերը խորտակելով։

—Սբ. Փետրոսի շնորհակալական դեսպան Մոնթէպէլլոյ կոմսին դեսպանատան մէջ տուած մէկ պարահանդիսին ներկայ գտնուած են Զարը, Զարուհին եւ կայսերական դերձաստանը եւ սիրալիր վարմունք ցոյց տուած են։ Փետրոսի շնորհակալական շրջանակաց մէջ կը կարծուի թէ այս դէպքը հաստատուն ապացոյց է Ֆրանսեւեւոսական հասկցողութեան ամբողջեան եւ կը հաստատէ որ անհիմն են օտար լրագրաց ոմանց հրատարակած այն լուրերը թէ հասկցողութիւնն աւերուած էր։

—Հեռաձայն Լրագրով լուր հաղորդելու նոր փորձ մը սկսուած է ի Պուտափէշթ։ Բաժանորդը ամսական 18 դահ. կը վճարեն, եւ օրուան միջոցին ընդունուած լուրերը կեղրոնական պաշտօնատունէն բաժանորդաց կը զրկուին հեռաձայնով։

—Այսօր աւելի կ'ուսենայ Մր. Քլիվլէնտի յաթոռ նախագահութեան բարձրացման արարողութիւնը։ Դեռ լսած չենք թէ Ազգային ժողովը, որոյ պաշտօնաւարութեան պայմանաժամն այսօր կը լրանայ, վաւերացուցած է Հալպեան Կղեաց Միացեալ Նահանգաց հետ միացումը թէ ոչ։ Յիշեալ կղեաց դահաժառանգ Քայիւլէանի իշխանուհին լուր զրկած է ամերիկեան ժողովրդեան թէ Անգղիայէ Ամերիկա պիտի գայ ի պաշտպանութիւն իւր իրաւանց։

—Էլէւ լրագրին Պիարիցի թղթակիցը կ'իմանայ թէ Նաթալի թագուհին իբր երեք շաբթ յետոյ Ռուսիա պիտի ուղեւորի Միւսն թագաւորի հետ։ Թագաւորը եւ թագուհին այնուհետեւ կ'ամ ուղղակի Սերպիա պիտի վերադառնան եւ կ'ամ մայիս ամիսը թագաւորին ի Հունդարիա գնած կալուածին մէջ անցունելէ ետքը Պէլկրատ պիտի երթան։

—Քոնկոյի պետութեան կեդրոնական վարչութիւնը լուր ընդունած է թէ Հազ. Տանիս Պէնամի դեմին քով կրիւ մը ունեցած է թիփու թիպի որդւոյն հրամանին ներքեւ գտնուող խումբ մը բնիկներու հետ եւ յաղթած է անոնց :

—Վիլհելմ կայսր անձամբ շնորհաւորեց զկոմս. Բալիքիլի Նորին Վսեմութեան ծննդեան տարեդարձին առթիւ, եւ պատուոյ չքեղ սուր մը նուիրեց իւր նախարարապետին :

—Հունդարիոյ Ներքին դործոց նախարարը հետագայն հրատարակած է պաշտօնական լրագրին մէջ. «Փետր. 21ին եւս երկրին եւ ոչ մէկ կողմէն հետախտի դէպքեր ծանուցուած են, եւ որովհետեւ վերջին հետախտաւորը կատարելապէս ապաքինելով արձակուած են Պուտայիէթի հընտախտաւորաց հիւանդանոցներէն, ամբողջ երկրին այժմ կրնայ համաճարակէն զերծ համարուիլ :»

Ռուսիայէ հասած տեղեկութիւնք նուազ գոհացուցիչ են : Պաշտօնական լրագրին նայելով յունի. 6էն մինչեւ յունի. 28՝ 368 վարակուողներ եւ 196 մեռնողներ եղած են փոտլիա նահանգին մէջ, 144 վարակուողներ եւ 44 մեռնողներ՝ Բիէլ նահանգին մէջ, 43 վարակուողներ եւ 23 մեռնողներ՝ Եկատերինսկայ նահանգին մէջ : Կրասնայն լրագրին ուղղուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ յունուար ամսոյ մէջ առաւել քան 500 մահեր պատահած են ի փոտլիա : սակայն եթէ մինչեւ իսկ պաշտօնական հաշիւն ուղիղ համարինք, յայտնի պիտի տեսնենք թէ յունուարի ցուրտ օրին տեսնեն ալ համաճարակը ծաւալած է Ռուսիոյ այս հարաւային արեւմտեան մասին մէջ :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարիցա գետը ձիւնահալութեան պատճառաւ յորդելով մեծ վնասներ դործեց ի Մուսթաֆա փաշա : Գետին բերած սառի կտորները զիջուեցան Մուսթաֆա փաշայի մօտակայ կամուրջին առջեւ, եւ ջուրերը ճամբայ չդնենով ողողեցին քաղաքին ցած թաղերը : Բնակիչք պարտաւորեցան իրենց տունները թողուլ, եւ կառավարութիւնն անոնց աղատաւանարան շնորհեց ուրիշ տեղ : Մարիցայի երկու ճիւղերն եւս, թունձա եւ Արտա, յորդած են, եւ Աղրիանուպուրսոյ շուրջը բաւական տեղեր ողողուած են : Այս քաղաքն իսկ վնասուած է ողողումներէն եւ երկաթուղոյ կայարանին չըջակայքը ջրով ծածկուած են : Ողողմանց պատճառաւ անցեալ ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը երկաթուղոյ հաղորդակցութիւնք ընդհատուեցան Աղրիանուպուրսոյ եւ դէպ ի կ. պոլիս գտնուող կայարանաց միջեւ :

—Թուրքիոյ շատ կուսակալութեանց մէջ ամէն տարի տարեցոյցներ կը հրատարակուին որովք մանրամասն տեղեկութիւններ կը տրուին կուսակալութեան մը առեւտրական եւ վաճառականական շարժման, ճարտարագործութեան, ճանապարհաշինութեան, վարչական տնօրինութեանց եւ նմանեաց վրայ : Այս տարեցոյցներուն օրինակներէն կայսերական գիւանատուն կը զրկուին : Կարնոյ կուսակալութեան վերջերս հրատարակուած տարեցոյցը Վեհ. Սուլթանի ներկայացուած է, եւ Նորին Վեհափառութիւն զիտելով որ այդ նահանգին հանքերուն մեծ մասը չեն շահագործ-

ծուիր՝ Մեծ Եպարքոսին հրամայած է վնասել իրաց այս կացութեան պատճառը եւ անմիջական միջոցներ ձեռք առնուլ անոր դարման տանելու համար : Նորին Բարձրութիւն Վեհ. Սուլթանի սոյն հրամանն հաղորդած է առ որ անկ է :

—Շիքակոյի արուեստահանգէսը զրկուելու օսմանեան ապրանց երկրորդ բաժինը զրուեցաւ Բիւնարտ ընկերութեան Թէֆէ-պաշ շոքենաւը, որ երկուշաբթի օր Ամերիկա ուղեւորեցաւ :

—Վեհ. Սուլթանի հրամանաւ ձեռնհաս իշխանութեան հրահանգ տրուած է վերըստին քննել կշիռներու եւ չափերու խնդիրը : Փորձ մը պիտի ըլլայ հին եւ նոր դրութեանց միանգամայն գործածութիւնէն յառաջ եկած անպատեհութիւնները բառնալ :

—Պէնդաղի գաւառին կառավարիչ եւ զինուորական հրամանատար Հաճի Րէշիտ փաշա մեռաւ : Տէտէաղաճի կառավարիչ Հիւսէին Րիւշտի փաշա եւս մեռած է :

—Թղթատարական եւ հեռագրական վարչութիւնը կարգադրութիւններ կ'ընէ այժմու հեռագրական թիւերուն տեղ պղնձեայ թիւեր դնել տալու համար : Հեռագրական բոլոր հին ձողերը կամ բաւական հաստատուն չեղողները պիտի փոխուին : Ղալաթիոյ եւ Պուսոյ ընդծովեայ հեռագրական պարանին համար երկու մասնաւոր ձողերու շինութիւնն յանձնարարուած է յեւրոպա : Կ'ըսուի թէ այս ձողերուն համար պիտի վճարուի 160 ոսկի :

—Գասթէմուհիի Ալիաթ գիւղին մէջ ողբալի դէպք մը պատահած է : Քանի մը օր առաջ գիւղեր տեսն հրդեհ կը ծագէ գիւղին երեւելիներէն Էմին օղլու Հասանի տան մէջ : Բոցերն այնպիսի արագութեամբ կը պաշարեն տունը եւ կը ծաւալին դէպ ի մօտակայ ախոռները որ Հասան եւ անոր երկու զաւակունք, 12 տարեկան մանչ մը եւ 16 տարեկան աղջիկ մը, փախչելու ժամանակ չեն դտներ : Գիւղացիք կը յաջողին կրակը մարել տունը դեռ շատ չվնասուած, բայց ներս մտնելով կը տեսնեն որ Հասան եւ երկու զաւակունք մուսթէն հեղձամահ եղած էին : Տան մօտակայ ախոռները բոլորովին կ'այրին եւ անոնց մէջ գտնուած շատ մը անասուններն ալ բոցերուն զոհ կ'երթան :

—Առողջապահական ընդհանուր վարչութիւնը հետագայ շրջաբերականները հանած է.

«Առողջապահական ընդհանուր վարչութեան որոշմամբ Զիպէֆէի մէջ ուղեւորաց կրած 48 ժամու քառանկէան ամսոյ 24էն սկսեալ 24 ժամու պիտի իջուցուի եւ անոնց բեռները պիտի հակահեծուին : Սերպ սահմանադրւոյն վրայ գտնուած միւս կայանները հասնող ուղեւորք քառանկէայէ զերծ պիտի ըլլան :»

«Փետր. 24էն սկսեալ ուղեւորք բժշկական խիստ քննութեան պիտի ենթարկուին ի Մուսթաֆա փաշա եւ անոնց բեռներն եւս պիտի ենթարկուին հակահեծման, որ 12 ժամէն աւելի պիտի չտեւէ : Թղթատարական ծրարներու հակահեծումը ջնջուած է :»

Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութիւնն ի նկատ առնելով յիշեալ տնօրինութիւնները եւ յուսալով որ դարնան եղանակին վերադառնալով երթեւեկութիւնք զիւրանան, վերստին սկսած է բանեցունել այն սովորական կառավարմանը որ ժամանակէ մը ի վեր չէին բաներ :

Պաղատէ կը հեռագրուի թէ 80 անձինք վարակուած եւ 40 անձինք մեռած են հընտ-

ախտէ Պարսկաստանի Սէնէ քաղաքին մէջ, որ օսմանեան սահմանադրւոյն մօտ կը դրուուի, եւ թէ քառանկէա հաստատուած է Սիւլէյմանիէ ու Շէհրիզոր գաւառներուն մէջ :

—Անցեալ հինգշաբթի օր ի կ. պոլիս պատահած փոթորիկն առնելու Թուրքիայէ եկող ձկնորսի նաւակ մը Պոսթանճըղի մօտ ծովեզերք իջնալով կտոր կտոր եղաւ, եւ նաւակին տէրը, որ յոյն երիտասարդ մ'էր, խեղդուեցաւ :

—Գատըզիւղի մեծ հրդեհէն դանաղան ապահովագրական ընկերութեանց կրած վնասը, ըստ Լէվանի Հէրալի, 54,340 ոսկւոյ կը հասնի :

—Իւսկիւտարի մէջ Բրահայ մը շինելու համար Բերայի դատարանին նախագահ Արիֆ պէյի եւ փաստաբան Պոշնաքեան Էֆի խնդրած միանշնորհին վերաբերեալ դրութիւնք պետական խորհրդոյ կողմէ վաւերացուելով զրկուած են նախարարաց խորհրդոյ :

—Պուլկարիոյ Ֆէրիհանտ իշխանին ամուսնութիւնը ապրիլ 10ին պիտի կատարուի : Փետր. 28ին Աւստրիոյ կայսրը Ֆէրիհանտ իշխանի նշանախօսութեան առթիւ Հոֆպուրկի պալատին մէջ հաղկերոյթը տուաւ, որով իշխանէն եւ անոր խօսնչեալէն դատ՝ ներկայ էին անոնց ընտանեաց բոլոր անդամները, Կայսրը եւ Վիլհելմ գտնուող բոլոր արքիդուքսերն ու արքիդքսուհիները : Այս պատիւն հղած է Ֆէրիհանտ իշխանի քանի որ սա կը նշանուի իշխանուհոյ մը հետ որ մօտաւոր աղջակաւնութիւն ունի Հապսպուրկեան կայսերական գերդաստանին : Սոյն նշանախօսութիւն կատարուած է առանց ուրիշ քաղաքական նկատողութեան, թէ եւ շատ հաւանական է որ խորին եւ երախտալից կան տպաւորութիւն գործէ Պուլկարիոյ Ժողովրդեան վրայ :

—Անցեալ հինգշաբթի սաստիկ փոթորիկ մը պատահեցաւ ի Մանիսա : Բաւական տուններ վնասուեցան փոթորիկէն եւ բազմաթիւ ծառեր արմատախիլ եղան :

Մեծահամբաւ ծովանկարիչ Յովհաննէս Այվազովսքի 7,000 ոսկւոյ ծախած է Ամերիկայի մէջ շինած իւր 14 պատկերները : Այդ բոլոր պատկերներն եւս դնած է Կիւլապի Էֆ. Կիւլպէնկեան, որդի հանգուցեալ Սերովլէ Էֆ. Կիւլպէնկեանի :

Ռուսահայ արուեստագէտը գեղեցիկ պատկեր մը եւս նուիրած է Ամերիկայի Ռուսթըր քաղաքին Հայոց եկեղեցւոյն :

—Գատըզիւղի հայ երեւելիներէ յանձնախումբ մը կազմուած է որ հանդանակութեան պիտի ձեռնարկէ անցեալ շաբաթան հրդեհէն վնասեալ Հայոց օգնելու համար :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Փետրուար 20/4, 1893			
Գոնուիտ	24 24	Բուր. Երկ. Բաթին	93 1/2
Պարտուց	3արգարման	Թղթագրամ	(Թաւփէյէ Ե Տիւլուի Գայմէյի) 49
Թաւփէյէ Ե Տիւլուի Գայմէյի 0 մմ. 84 38			
ԴՐԱՄԱ, 0 մմ. ոսկին 100 է			
Մէքիտէյէ	408 2	Ռուսիոյ բուր	90 40
Մէթալիք	96 20	Նաբոլէոն	88
Պէշիք	401 40	Գրեմից	51 42
Ալթըլէք	401	Անգլ. ոսկի	410 10
Մանէթ Թղթագրամ 8 57			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊՈ ՊՈՅԱՆԵԱՆ
Ֆիմանճըլար Եղոռնը, Ամերիկաց Խան